

MAKROIQTISODIYOT FANINI O'QITISHDA MODELLASHTIRISH

KULDASHOV BEKZOD BAXRIDINOVICH

Buxoro inovatsiyalar universitet

Iqtisodiyod (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

ANNOTATSIYA: *Maqolada makroiqtisodiyot fanini o'qitishda modellashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Tadqiqotda makroiqtisodiy jarayonlarni o'quvchilarga tushuntirishda modellashtirishning pedagogik samaradorligi, turli modellarni yaratish va ularni dars jarayoniga tatbiq etish metodikasi yoritiladi.*

Modellashtirish orqali o'quvchilar iqtisodiy jarayonlarni tizimli tushunadi, sabab-natija munosabatlarini o'rganadi va murakkab iqtisodiy tushunchalarni amaliy misollar orqali oson qabul qiladi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, makroiqtisodiyot fanida modellashtirish o'quv jarayonining interaktivligini oshiradi, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda iqtisodiy qonuniyatlarni amalda qo'llashga yordam beradi.

Kalit so'zlar: *makroiqtisodiyot, modellashtirish, iqtisodiy jarayonlar, pedagogik samaradorlik, ta'lim jarayoni, iqtisodiy tushunchalar, interaktiv metodlar, tahlil, o'quv ko'nikmalari, o'qitish metodikasi.*

KIRISH

Makroiqtisodiyot fani zamonaviy iqtisodiy bilimlarni shakllantirishda muhim o'rin egallaydi. Shu bilan birga, iqtisodiy jarayonlar murakkab va ko'p qirrali bo'lgani sababli, ularni o'quvchilarga tushuntirishda samarali pedagogik yondashuvlarni qo'llash talab etiladi. Modellashtirish iqtisodiy qonuniyatlarni va jarayonlarni vizual va interaktiv shaklda taqdim etish imkonini beruvchi samarali metodlardan biridir.

Makroiqtisodiyot fanida modellashtirish o'quvchilarga iqtisodiy tizimning strukturaviy elementlarini ko'rsatadi, sabab-natija munosabatlarini o'rgatadi va murakkab iqtisodiy tushunchalarni amaliy misollar orqali tushunishni osonlashtiradi. Shu sababli, ta'lim jarayonida modellashtirishni tatbiq etish nafaqat o'quvchilar bilimini oshirish, balki ularning tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ushbu maqola makroiqtisodiyot fanini o'qitishda modellashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini, uning pedagogik samaradorligini oshirish usullarini tahlil qilishga qaratilgan. Maqsad modellashtirish orqali o'quv jarayonini interaktiv, tizimli va samarali tashkil etish hamda o'quvchilarning iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini oshirish.

ASOSIY QISM

Makroiqtisodiyot fanini o'qitishda modellashtirish iqtisodiy jarayonlar va qonuniyatlarni o'quvchilarga tizimli va vizual shaklda tushuntirishning samarali vositasidir. Modellashtirish metodikasi o'quvchilarga iqtisodiy tizimni strukturaviy jihatdan anglash, sabab-natija munosabatlarini tahlil qilish va murakkab tushunchalarni amaliy misollar yordamida oson qabul qilish imkonini beradi.

Ilmiy tahlil:

O'zbekistonlik olimlar va pedagoglar makroiqtisodiyotda modellashtirishning pedagogik ahamiyatini o'rganib, turli modellarni dars jarayoniga tatbiq etish usullarini tavsiya qilgan. Masalan, Abdullayev M.S. "Makroiqtisodiyot fani darslarida iqtisodiy jarayonlarni modellashtirish metodlari" (Toshkent, «Iqtisodiyot va ta'lim», 2020 yil) maqolasida muallif makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni vizual modellar orqali o'quvchilarga tushuntirish tajribasini bayon qilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, modellashtirish interaktiv darslarni yaratishga va o'quvchilarning analitik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, Islomov A.R. "Makroiqtisodiyot fanida simulyatsiya va modellashtirish metodikasi" (Samarqand, «Pedagogika va iqtisodiy ta'lim», 2021

yil) maqolasida modellashtirishning ssenariy asosida tatbiq etilishi, ya'ni bosqichma-bosqich o'quv jarayonida iqtisodiy hodisalarni ko'rsatish orqali o'quvchilarning mavzuni chuqur tushunishiga erishish usullari yoritilgan. Muallif ta'kidlaganidek, modellashtirish orqali murakkab iqtisodiy jarayonlar vizual tarzda o'quvchiga yetkaziladi va darslar interaktivlashadi.

Amaliy jihat: Makroiqtisodiyot fanida modellashtirish o'quv jarayonida quyidagi usullar orqali amalga oshiriladi:

iqtisodiy jarayonlarni grafik va diagrammalar orqali ko'rsatish;

makroiqtisodiy modellar yordamida turli iqtisodiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish;

o'quvchilarga muammoni yechish bo'yicha amaliy topshiriqlar berish;

modellashtirilgan natijalarni tahlil qilib, ularning real iqtisodiy jarayonlarga taalluqliligini muhokama qilish.

Shaxsiy tahlilim shuni ko'rsatadiki, modellashtirishning interaktiv va ssenariy asosida tatbiq etilishi makroiqtisodiyot fanini o'qitishda ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. U o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda darslarni samarali va qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, modellashtirish o'qituvchiga dars jarayonini nazorat qilish, o'quvchilarning individual xususiyatlariga moslashgan metodlarni qo'llash imkonini beradi.

Umumiy tahlil jadvali:

Aspektlar	Tavsif
Tadqiqot mavzusi	Makroiqtisodiyot fanini o'qitishda modellashtirishning nazariy va amaliy jihatlari
Asosiy mualliflar	Abdullayev M.S., Islomov A.R.
Nashrlar	Toshkent va Samarqand shaharlaridagi ilmiy jurnallar («Iqtisodiyot va ta'lim», «Pedagogika va iqtisodiy ta'lim»)
Nashr yillari	2020–2021 yillar

Aspektlar	Tavsif
Tadqiqot metodikasi	Vizual modellar, simulyatsiya, ssenariy yondashuvi, amaliy topshiriqlar, tahlil
Muhim xulosalar	Modellashtirish darslarni interaktiv qiladi; o'quvchilarning analitik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi; murakkab iqtisodiy tushunchalarni oson tushunishga yordam beradi
Shaxsiy qarashlar	Modellashtirish pedagogik jarayonni samarali boshqaradi, ta'lim sifatini oshiradi va o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini mustahkamlaydi

XULOSA

Makroiqtisodiyot fanini o'qitishda modellashtirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, modellashtirish orqali o'quvchilar iqtisodiy jarayonlarni tizimli tushunadi, sabab-natija munosabatlarini o'rganadi va murakkab iqtisodiy tushunchalarni amaliy misollar orqali oson qabul qiladi.

Modellashtirish darslarni interaktiv qiladi, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, o'qituvchiga pedagogik jarayonni samarali boshqarish va o'quvchilar faoliyatini tizimli nazorat qilish imkonini beradi.

Shaxsiy tahlil natijalariga ko'ra, makroiqtisodiyot fanida modellashtirishning uyg'un qo'llanilishi pedagogik jarayonni integratsiyalashgan, tizimli va natijaviy qiladi, ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi hamda o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Shu bois, modellashtirish ta'lim jarayonining zamonaviy metodikasi sifatida strategik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayev M.S. Makroiqtisodiyot fani darslarida iqtisodiy jarayonlarni modellashtirish metodlari. // «Iqtisodiyot va ta'lim» ilmiy jurnali. Toshkent, 2020, №3, 22–29-betlar.
2. Islomov A.R. Makroiqtisodiyot fanida simulyatsiya va modellashtirish metodikasi. // «Pedagogika va iqtisodiy ta'lim» ilmiy jurnali. Samarqand, 2021, №2, 15–22-betlar.
3. Tursunov B.K. Makroiqtisodiyot fanini o'qitishda interaktiv modellashtirishning pedagogik ahamiyati. // «Ta'lim va pedagogika» ilmiy jurnali. Toshkent, 2020, №1, 30–36-betlar.
4. Raximov A.T. Makroiqtisodiyot fanida modellashtirish orqali iqtisodiy tushunchalarni o'quvchilarga yetkazish. // «Iqtisodiy ta'lim tadqiqotlari» ilmiy jurnali. Buxoro, 2021, №4, 18–25-betlar.